

Eläinkuusikko Oy

**RESCUEKOIRIEN KÄYTTÖ ELÄINAVUSTEISESSA
TYÖSKENTELYSSÄ**
- hyödyt ja haasteet

**ELÄINAVUSTEINEN
VALMENTAJA**

Susanne Toivonen

Opinnäytetyö
Eläinavusteinen valmentaja

2021

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY JA TYÖSKENTELYYN SOVELTUVAT KOIRAT	2
2.1 Eläinavusteinen työskentely	2
2.2 Eläinavusteiseen työskentelyyn soveltuvat koirat.....	3
2.3 Rescuekoirien soveltuvuus eläinavusteiseen työskentelyyn	4
3 RESCUEKOIRIEN KÄYTÖN HYÖDYT ELÄINAVUSTEISESSA TYÖSKENTELYSSÄ.....	6
4 RESCUEKOIRIEN KÄYTÖN HAASTEET ELÄINAVUSTEISESSA TYÖSKENTELYSSÄ SEKÄ RATKAISUEHDOTUKSIA.....	10
4.1 Rescuekoirien terveys ja tautien leviämisen ennaltaehkäisy	10
4.2 Rescuekoirien mahdolliset käytösongelmat ja sopivan koiran valinta	11
5 POHDINTA.....	14
LÄHTEET	16

1 JOHDANTO

Rescuekoirat ovat yleistyneet lemmikkeinä huomattavasti 2000-luvun alusta lähtien ja tällä hetkellä niitä arvellaan olevan Suomessa jo yli 10 000 kappaletta. (Raikaa 2012, 51–52; Tuomasjukka 2020). Raikaan (2012, 77) tutkimuksen mukaan yleisimpiä syitä rescuekoiran hankinnalle ovat halu auttaa, aikaisemmat hyvät kokemukset rescuekoirista, halu toimia eettisesti sekä haluttomuus tukea rotukoirajalostusta. Termi ”rescue” viittaa englannin kielessä pelastamiseen (Kivimäki 2019; Raikaa 2012, 1). Rescuekoirien kohdalla ei kuitenkaan voida käyttää suoraa suomenkielistä käännöstä ”pelastuskoira”, sillä pelastuskoirat ovat etsintätehtäviin koulutettuja koiria, joiden tehtävänä on löytää esimerkiksi metsään kadonneita ihmisiä. Vaikka rescuekoira ei olekaan terminä virallinen, käytetään sitä yleisesti puhuttaessa ulkomaalaisista kulkukoiraista, jotka on pelastettu huonoista oloista tai kadulta esimerkiksi koiratarhalle. (Kivimäki 2019.)

Koska rescuekoirat ovat nostaneet suosiotaan lemmikkeinä, on selvää, että myös niiden käyttö työtehtävissä tulee yleistymään tulevaisuudessa. Jo nyt julkisuudessa on esitelty esimerkiksi rescuekoira Kössiä, joka on toiminut työtehtävissä muun muassa koronakoirana. Kaikkiin työ- tai palvelustehtäviin rescuekoirat tuskin soveltuvat, mutta eläinavusteisessa työskentelyssä koiran tärkein tehtävä on toimia ihmisen lohtuna ja tukena, eli vaatimukset ovat kevyemmät kuin esimerkiksi opas- tai poliisikoiratyöskentelyssä. Tämän vuoksi haluan opinnäytetyössäni tarkastella, mitä rescuekoirat voisivat eläinavusteiselle työskentelylle tarjota (hyödyt) ja mitä asioita puolestaan tulisi ottaa huomioon rescuekoiran kanssa työskentelyä harkittaessa (haasteet).

2 ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY JA TYÖSKENTELYYN SOVELTUVAT KOIRAT

2.1 Eläinavusteinen työskentely

Eläinavusteista työskentelyä tarjotaan ja järjestetään pääasiassa sosiaali- ja terveysalan asiakkaille sekä koululaisille (Green Care Finland 2021). Se on alana uusi, minkä vuoksi terminologia suomeksi on vasta vakiintumassa. Tämän vuoksi eläinavusteisiin työskentelymuotoihin liittyviä termejä on käytetty vaihtelevasti ja epämääräisesti. (Ikäheimo 2013, 10.) Kattokäsitteenä erilaisille tavoille toimia eläimen kanssa ihmisen hyvinvointia edistään on käytetty suomen kielessä termejä eläinavusteinen työskentely tai eläinavusteinen interventio (engl. Animal Assisted Interventions AAI). Tämä kattokäsite voidaan jakaa tarkempiin alakäsitteisiin, joista yleisimmässä käytössä ovat eläinavusteinen toiminta (engl. Animal Assisted Action AAA), terapia (engl. Animal Assisted Therapy AAT) sekä opetus (engl. Animal Assisted Pedagogy AAP). (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018, 5–6; Ikäheimo 2013, 10–11.)

Eläinavusteista toimintaa (AAA) voi tarjota joko koulutettu ammattilainen tai vapaaehtoinen, jolla ei tarvitse olla sosiaali- tai terveysalan koulutusta. Eläimen ohjaajan tulee kuitenkin olla perehdytetty esimerkiksi laitospvierailuiden tekemiseen ja eläimen tulee soveltua tehtävään. (Ikäheimo 2013, 10.) Vapaaehtoisen tarjoama eläinavusteinen toiminta voi olla esimerkiksi kaverikoiratoimintaa, kun taas koulutetun ammattilaisen tarjoama toiminta voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että sosiaalityöntekijällä on koira mukanaan työparina asiakastapaamisissa (Hautamäki ym. 2018, 6; Ikäheimo 2013, 10).

Eläinavusteisen terapian (AAT) tulee puolestaan olla tavoitteellista toimintaa, jossa eläin on osana kuntoutus- tai hoitoprosessia, ja sitä voi tarjota ainoastaan psykiatrian tai psykologian alan ammattihenkilö. (Hautamäki ym. 2018,

6; Ikäheimo 2013, 11). Eläinavusteinen opetus (AAP) voi olla joko toimintaa tai terapiaa, riippuen siitä, toteuttaako sitä opettaja vai asianmukaisen koulutuksen saanut erityisopettaja, jolloin toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista (Ikäheimo 2013, 11).

Kirjallisista lähdemateriaaleista ei löydy yksiselitteistä määritelmää eläinavusteiselle valmennukselle. Osa lähteistä (Eläinavustaja ry 2020; Ikäheimo 2013, 10) ehdottaa, että valmennus lukeutuisi samaan luokkaan eläinavusteisen toiminnan (AAA) kanssa, sillä eläinavusteista valmennusta tarjoava on koulutukseltaan sosiaali- tai terveystieteiden ammattihenkilö, mutta ei terapeutti. Kuitenkin eläinavusteisesta toiminnasta (AAA) poiketen, valmennus on eläinavusteisen terapian (AAT) tavoin suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa ja siinä käytetään ratkaisukeskeisiä työmenetelmiä (Salmela 2020). Koska eläinavusteinen valmennus pitää sisällään osia niin toiminnasta (AAA) kuin terapiastakin (AAT), olisi selkeintä, että sillä olisi oma luokkansa työskentely/interventio (AAI) kattokäsitteen alla. Osa palveluntuottajista (Terapiatassut 2020; Varsinais-Suomen Sosiaalipalvelut Oy 2020) käyttääkin valmennuksen sijaan termiä ”eläinavusteinen kuntoutus”, joka ehkä osuvammin kuvaakin sitä, mitä palvelu pitää sisällään.

2.2 Eläinavusteiseen työskentelyyn soveltuvat koirat

Koiran soveltuvuutta eläinavusteiseen työskentelyyn voidaan testata soveltuvuuskokeella, jossa tutkitaan, miten koira hyväksyy erilaiset ihmiset ja miten se reagoi erilaisiin tiloihin, pintoihin ja ääniin. Lisäksi testissä arvioidaan koiran ja ohjaajan yhteistyötä ja sitä, onko koira ohjaajan hallinnassa. (Hautamäki ym. 2018, 49.) Soveltuvuuskokeen läpäisseiden koirien tulee vielä koulutuksensa päätteeksi suorittaa työnäyttö yhdessä ohjaajansa kanssa. Näytössä arvioidaan ohjaajan ja koiran vuorovaikutusta sekä tilanteiden hallintaa. Hyväksytyyn työnäyttöön sisältyy myös eläinlääkärin tarkastus, joka koiran

tulee läpäistä. (Hautamäki ym. 2018, 49; Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2020.)

Hautamäen ym. (2018, 49) mukaan, rauhalliset ja helposti koulutettavat rodut soveltuvat usein parhaiten eläinavusteiseen työskentelyyn, mutta tärkeintä on kuitenkin koiran yksilöllinen soveltuvuus. Suotavia piirteitä eläinavusteisesti työskentelevälle koiralle ovat muiden muassa:

- Kyky rentoutua erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä
- Kyky pysyä rauhallisena pelottavissa tai yllättävissä tilanteissa
- Vieraiden ihmisten seurasta ja läheisyydestä nauttiminen

(Hautamäki ym. 2018, 48–49; Vesanen 2018.)

On myös tärkeää ottaa huomioon, että erilaiset koirat sopivat erilaisiin tilanteisiin. Esimerkiksi vilkas koira voi sopia paremmin ulkona tehtäviin harjoituksiin, kun taas rauhallinen koira voi soveltua paremmin sisätiloissa työskentelyyn. (Hautamäki ym. 2018, 49.)

2.3 Rescuekoirien soveltuvuus eläinavusteiseen työskentelyyn

Rescuekoirilla voi menneisyytensä vuoksi olla traumoja, joiden takia niiden kouluttaminen eläinavusteiseen työskentelyyn saattaa olla haastavampaa ja vaatia enemmän aikaa. Siitä huolimatta niitä voidaan käyttää eläinavusteisessa työskentelyssä siinä missä muitakin koiria, kunhan ne vain luonteensa puolesta soveltuvat siihen. (Service dog certifications 2021.) Weissin (2002) mukaan sopivien koirien valintaa erilaisiin työtehtäviin määritti aikaisemmin ajatus siitä, että koiran käytös pentuna antaisi viitteitä koiran käytöksestä aikuisena. Koiria testattiin jo pentuiässä ja testitulokset määrittivät sen, mitkä koirista valittiin koulutusohjelmiin.

Myöhemmissä tutkimuksissa on kuitenkin huomattu, että tällaiset pentutestit eivät ennusta totuudenmukaisesti koiran aikuisiän käyttäytymistä, sillä useat eri muuttajat vaikuttavat koiran luonteenpiirteiden kehittymiseen. Tämän vuoksi myös luonteensa puolesta soveltuvia rescuekoiria on alettu ottaa mukaan koulutusohjelmiin Yhdysvalloissa. Jotta järjestöt osaisivat valita koiratarhoilta tehtäviin parhaiten soveltuvat yksilöt, ovat tukijat kehittäneet uudenlaisia soveltuvuustestausmenetelmiä nimenomaisesti koiratarhoilta pelastetuille koirille. (Weiss 2002, 45–46.)

Suomessa ei vielä tällä hetkellä näytä olevan tahoja, jotka käyttäisivät rescuekoiria eläinavusteisessa työskentelyssä tai palvelus- ja avustustehtävissä. Kuten edellä on mainittu, esimerkiksi Yhdysvalloissa rescuekoirien käyttö on kuitenkin yleistynyt, ja moni järjestö, kuten Pets for Vets (2017) ja Service Dog Express (2021a), kouluttaa tarhoilta pelastettuja koiria erilaisiin eläinavusteisiin tehtäviin.

3 RESCUEKOIRIEN KÄYTÖN HYÖDYT ELÄINAVUSTEISESSA TYÖSKENTELYSSÄ

Koirien käyttö kuntouttavassa ja terapeuttisessa työskentelyssä tarjoaa lukuisia positiivisia vaikutuksia asiakkaalle. Pelkkä koiran läsnäolo alentaa verenpainetta ja hidastaa sykettä. Koiralta saa läheisyyttä ja se lievittää ihmisen pahaa oloa, jopa masennusta. (Kinnunen & Nikkari 2017.) Koirien käytön hyöty työskentelyssä on siis kiistatonta, mutta mitä lisähyötyä nimenomaan rescuekoirien käyttö voi eläinavusteiselle työskentelylle tarjota?

Suurin syy koiratarhoilta pelastettujen koirien käyttämiselle näyttää olevan eettisen agendan lisäksi koiran alhaisempi hinta asiakkaalle (Service Dog Express 2021b; Weiss 2002, 44). Asiakas voi siis olla esimerkiksi koulu, joka ostaa järjestöltä koulutetun koulukoiran tai ammattilainen, joka haluaa hankkia koiran työparikseen eläinavusteiseen työskentelyyn (Paws With Cause 2018; Service Dog Express 2021c). Esimerkiksi Service Dog Express (2021b) järjestön sivuilla kerrotaan, että pennusta asti tehtävään kasvatettu rotukoira voi kustantaa asiakkaalle jopa 25.000 dollaria, siinä missä rescuekoiran kustannukset pyörivät sadoissa tai muutamissa tuhansissa. Tämän lisäksi Weissin (2002, 43–44) mukaan koirista on suuren kysynnän vuoksi pulaa ja rescuekoirien käyttö tarjoaakin lisää vaihtoehtoja sekä resursseja järjestöille.

Suomessa eläinavusteisia palveluita tarjoavat vapaaehtoisvoimin toimivat järjestöt, kuten Suomen karva-kaverit, koulutetut ammattihenkilöt työpaikoillaan sekä yksityiset yritykset, joiden kautta koulutetut ammattihenkilöt tarjoavat palveluitaan. Työskentelyssä mukana olevat koirat ovat koulutetun ammattilaisen tai järjestössä vapaaehtoisena toimivan henkilön omia koiria. (Hautamäki ym. 2018, 16; Suomen karva-kaverit 2021.)

Rotukoirien hinnat Suomessa liikkuvat keskimäärin tällä hetkellä noin 1000–2000 euron välillä (Kennelliitto 2021). Järjestön kautta adoptoidun rescuekoiran kulukorvaus on puolestaan järjestöstä riippuen noin 400–600 euron välimaastossa (Kulkurit ry 2015a; Onnentassut ry 2021). Voidaan siis havaita, että rescuekoiran hankinta tulee hintaa tarkasteltaessa halvemmaksi kuin rotukoiran ostaminen. Taloudelliset erot eivät kuitenkaan suhteessa ole yhtä suuria kuin Yhdysvalloissa, joten myös hyöty tässä suhteessa jää vähäisemmäksi.

Taloudellista hyötyä tärkeämpänä näen sen, kuinka rescuekoiran traumaattinen historia on mahdollista kääntää asiakasta voimaannuttavaksi voimavaraksi. Vaikka koiran rankka menneisyys nähdäänkin usein haasteena, voi se tässä tapauksessa tarjota asiakkaalle jotakin sellaista, mitä hyvissä oloissa kasvaneet koirat eivät pysty, nimittäin *samaistumisen tunteen*. Rescuekoirat ovat usein kokeneet hylkäämistä, pahoinpitelyä ja kaltoinkohtelua. Ne saattavat olla luonteeltaan arempia ja varautuneita ja toisinaan myös kehostaan vammautuneita. (Rescueystävät 2019; Viipurin koirat 2021a.) Koira on siis kokenut asioita, joita useimmat eläinavusteiseen työskentelyyn osallistuvat asiakkaatkin ovat elämässään kokeneet ja näin asiakkaan on mahdollista samaistua koiran kokemuksiin. Voidakseen osallistua eläinavusteiseen työskentelyyn, koiran on täytynyt kuitenkin *selvitä* näistä traumaattisista kokemuksista. Uskon myös tämän, koiran selviytymistarinan, olevan erittäin voimaannuttava kokemus asiakkaalle: *koira on selvinnyt kokemuksistaan, myös minä selviän*.

Rescuekoiran käyttö voikin parhaimmillaan tarjota mahdollisuuden soveltaa eläinavusteiselle työskentelylle ominaista ratkaisukeskeistä työmenetelmää ainutlaatuisella tavalla. Ratkaisukeskeiselle työotteelle tunnusomaista on keskittyä asiakkaan voimavaroihin ja tarkastella myös menneisyyden tapahtumia voimavarana. Lisäksi painoarvoa annetaan ajoille, jolloin vaikeudet ovat olleet hallinnassa tai jokin asetettu tavoite toteutuu, vaikka edes osittain.

(Paltemaa 2020.) Asiakkaalle voi kuitenkin olla haastavaa tunnistaa omia voimavarojaan, tarkastella menneisyyttä voimavarana tai kuvitella itselleen myönteisempää tulevaisuutta. Rescuekoiran avulla asiakkaan on mahdollista harjoitella näiden teemojen tarkastelua sekä tunnistamista ensin jonkun toisen osalta ja näkökulmasta. Uskon, että koiran kautta harjoittelu auttaa asiakasta sisäistämään paremmin ratkaisukeskeisen näkökulman idean ja sen myötä myös soveltamaan menetelmää itseensä. Seuraavaan taulukkoon, olen kehittänyt muutamia esimerkkejä siitä, kuinka asiakkaan kanssa voi harjoitella ratkaisukeskeisiä menetelmiä rescuekoiran menneisyyttä hyödyntäen.

Taulukko 1. Ratkaisukeskeisiä harjoituksia.

Ratkaisukeskeinen menetelmä	Esimerkkiharjoitus
Uudelleenmäärittely (esim. negatiivisten tapahtumien, asioiden tai luonteenpiirteiden uudelleenmäärittely positiiviseksi)	• Pohdi asiakkaan kanssa yhdessä koiran taustaa (esim. hylkäämiskokemusta) ja miettikää mihin hyvään se on johtanut (esim. koira sai uuden kodin). • Sanoita tai pyydä asiakasta sanoittamaan uudelleenmäärittely → koira ei hylätty vaan koira sai mahdollisuuden parempaan elämään.
Menneisyyden tarkastelu voimavarana	• Kerro asiakkaalle koiran vaikeuksista menneisydessä. (Esim. koira joutui näkemään nälkää ja nukkumaan kadulla.) • Pohtikaa yhdessä, miten

	nämä kokemukset näkyvät nykyhetkessä voimavarana? (Esim. koira osaa iloita pienistä asioista, kuten omasta pedistä ja säännöllisistä ruoka-ajoista)
Narratiivisuus (millaista tarinaa asiakas ylläpitää itsestään)	• Kertaa asiakkaan kanssa koiran historia → Mitä koiralle tapahtui ja miten se päättyi sinun luoksesi. • Pyydä asiakasta kirjoittamaan koiran tarina mahdollisimman positiivisessa valossa. • Voit auttaa asiakasta sanoittamalla esim. “sen sijaan, että koira oli hyljeksitty/pelokas/sairas, se oli rohkea/sisukas/neuvokas”

4 RESCUEKOIRIEN KÄYTÖN HAASTEET ELÄINAVUSTEISESSA TYÖSKENTELYSSÄ SEKÄ RATKAISUEHDOTUKSIA

Rescuekoirien suosion kasvaessa on selvää, että myös kritiikki ulkomailta tuotuja koiria kohtaan on lisääntynyt. Kriitikot ovat nostaneet esiin muun muassa huolensa mahdollisista rescuekoirien mukanaan tuomista taudeista, kuten superbakteereista ja loistartunnoista, sekä koirien mahdollisista sopeutumisvaikeuksista ja käytösongelmista. (Örn 2017.) Huoli on varmasti osittain aiheellista, sillä rescuekoiria tuovien yhdistysten on mahdotonta olla täysin varmoja siitä, etteikö koira kantaisi jotakin tautia. Järjestöillä ei ole resursseja testata kaikkia koiria kaikkien mahdollisten tautien varalta. (Kulkurit ry 2015b.) Lisäksi koirien luonnekuvaus on yleensä tehty tarhaolosuhteissa, ja koiran käytös voi muuttua huomattavasti sen muuttaessa tarhasta omaan kotiin (Viipurin koirat 2021a). Eläinavusteisen työskentelyn kannalta suurimmat haasteet rescuekoirien käytössä lienevät työskentelyyn soveltuvan koiran valinnassa sekä asiakkaiden mahdollisissa ennakoluuloissa rescuekoiria kohtaan.

4.1 Rescuekoirien terveys ja tautien leviämisen ennaltaehkäisy

Lähtökohtaisesti rescuekoirat eivät ole sen terveempiä tai sairaampia kuin muutkaan koirat. Useimmat niistä ovat kuitenkin saaneet huonolaatuista ravintoa ja niillä saattaa olla erilaisia hoitamattomia vammoja. Koska koirien terveyshistoriasta ei myöskään yleensä ole tietoa, on mahdollista, että koiralla on esimerkiksi piileviä vammoja tai rakenteellisia ongelmia. (Kulkurit ry 2015b.) Lisäksi koira voi kantaa erilaisia tauteja tai loisia. Monet koiran sekä ihmisen terveyttä vaarantavat taudit, joita ei enää Suomessa tavata, ovat edelleen yleisiä rajojemme ulkopuolella. Tautien leviämisen ennaltaehkäisemiseksi on ulkomailta Suomeen matkustaville eläimille asetettu tuontivaatimukset, joihin lukeutuu muun muassa raivotautirokotus sekä lääkimä heisimatoa vastaan. Kaikkien koiriin tarttuvien tautien tutkimista ei kuitenkaan

vaadita tuonnin yhteydessä ja siksi on mahdollista, että koira tuo mukanaan jonkin taudin tai loisen. (Ruokavirasto 2020.)

Koiria ulkomailta Suomeen tuovat yhdistykset ovat vastanneet rescuekoiriin kohdistuvaan kritiikkiin parantamalla toimintatapojaan sekä luomalla vuonna 2018 Responsible Rescue -sitoumuksen, joka velvoittaa siihen sitoutuneita yhdistyksiä toimimaan huomattavasti tiukemmin, kuin mitä koiran tuontivaatimuksiin on kirjattu (Tuomasjukka 2020). Responsible Rescue -sitoumuksen kriteereissä määritellään muun muassa, että yhdistysten tulee ennen tuontia testata koiria useiden erilaisten tarttuvien tautien osalta sekä tutkia pistokeilla rabiesvasta-aineita jo Suomeen tuoduilta koirilta. Sitoumuksen tavoitteena on yhtenäistää rescuetoimintaa sekä tehdä koiran adoptoinnista mahdollisimman turvallista. (Responsible Rescue 2018.)

Koska rescuekoiriin liittyvä tautiriski on noussut huolenaiheeksi julkiseen keskusteluun, on tärkeää huomioida, että eläinavusteiseen työskentelyyn osallistuvilla asiakkailla saattaa olla ennakkoluuloja tai pelkoja tähän liittyen. Jotta asiakas voi varmistua omasta turvallisuudestaan sekä koiran työparina työskentelevän ammattilaisen tai vapaaehtoisen vastuullisuudesta, olisi suotavaa, että koira adoptoidaan yhdistykseltä, joka on sitoutunut Responsible Rescuen kriteereihin. Jos koira on tuotu Suomeen ennen Responsible Rescuen käyttöönottoa tai sellaisen yhdistyksen kautta, joka ei ole sitoutunut noudattamaan kriteereitä, kannattaa koiran kanssa työskentelevän itse tutkia koira eläinlääkärillä mahdollisten piilevien tautien varalta. Näin voidaan varmistua siitä, että työskentely yhdessä on kaikille osapuolille turvallista.

4.2 Rescuekoirien mahdolliset käytösongelmat ja sopivan koiran valinta

Kuten minkä tahansa koiran ottamista, myös rescuekoiran adoptoimista tulee aina harkita tarkkaan. Valtaosa rescuekoirista sopeutuu uuteen kotiinsa hienosti eikä ongelmakäytöstä ilmene. Joidenkin koirien kohdalla traumaattiset

kokemukset ja tarhaelämä ovat kuitenkin jättäneet jälkensä, joten eroahdistusta, arkuutta tai jopa agressiivisuutta saattaa ilmetä. (Luikku 2018; Rekku Rescue ry 2021.) Sopeutumisongelmia välttääkseen yhdistykset pyrkivät valitsemaan adoptio-ohjelmiinsa sellaisia koiria, joiden katsotaan soveltuvan kotikoiriksi (Örn 2018). Lisäksi yhdistykset haastattelevat ja selvittävät perusteellisesti adoptiosta kiinnostuneen henkilön taustat, jotta koirat pääsisivät juuri sellaisiin koteihin, joihin luonteensa ja tarpeidensa puolesta sopivat parhaiten. Koirien luonnekuvaukset on kuitenkin pääsääntöisesti tehty tarhaolosuhteissa, joten koira saattaa käyttäytyä eri tavalla päästessään pois tutusta ympäristöstä. Tämän vuoksi rescuekoiran adoptointia harkitsevan on oltava valmis tekemään töitä koiran sopeutumisen, sosiaalistumisen ja mahdollisen ongelmakäytöksen eteen. (Kulkurit ry 2015c; Rekku Rescue ry 2021.)

Palmumaa (2020, 14) esittää koira-avusteista hoitotyötä käsittelevässä opinäytetyössään, etteivät rescuekoirat sovellu eläinavusteiseen työskentelyyn. Hän pohjaa väitteen neuropsykiatrisen eläinavusteisen valmentajan Eeva Kahilaniemen asiantuntijahaastatteluun ja perustelee näkemystä sillä, että koirien traumat voivat nousta esiin yllättävissä asiakastilanteissa. Olen samaa mieltä siitä, että kun pohditaan rescuekoiran soveltuvuutta eläinavusteiseen työskentelyyn, ei riitä, että koira soveltuu kotikoiraksi. Koiran kanssa työskentelevän ammattilaisen tai vapaaehtoisen on pystyttävä varmistumaan siitä, ettei koira reagoi missään yllättävässä tilanteessa aggressiivisesti. Uskallan kuitenkin esittää eriävän mielipiteeni siihen, etteikö rescuekoira voisi soveltua eläinavusteiseen työskentelyyn.

Itse ajattelen, että kuten kaikki koirat, myös rescuekoirat ovat yksilöitä ja siksi niistä puhuttaessa ei voida yleistää jokaisen koiran olevan kaltoin kohdeltuja, traumatisoituneita tai käytösongelmaisia. Osa koirista pääsee ennen adoptiotaan kotihoitajan luokse harjoittelemaan kotikoiran elämää, osa puolestaan

on elänyt kotona perheenjäsenenä koko elämänsä ja pääsee hylätyksi tultuaan suoraan kotihoitajan luokse asumaan, eikä joudu koskaan kokemaan katu- tai tarhaelämää. Lisäksi kaduilta pelastetaan paljon tiineinä olevia tai kadulle synnyttäneitä emoja ja pennut pääsevätkin usein suoraan kotihoitoon tai nopeasti tarhoilta omiin koteihinsa. (Kulkurit ry 2015d; Viipurin koirat ry 2021b.) Tällöin koiran lähtökohdat ja edellytykset toimia eläinavusteisessa työskentelyssä ovat jo täysin erilaiset. Rescuekoiraa eläinavusteiseen työskentelyyn harkitsevan toimijan kannattaakin siis käydä huolellisesti erilaisia vaihtoehtoja läpi ja kertoa yhdistykselle tarkasti, minkälaisia edellytyksiä koiralta työskentelyyn vaaditaan.

Takuuseen koiran soveltuvuudesta ei voi mennä koskaan, edes rotukoiran kohdalla: pennusta asti kasvatettu koira saattaa osoittautua luonteensa tai fyysisten ominaisuuksiensa puolesta työskentelyyn kykenemättömäksi. Riski siihen, ettei koira sovellu eläinavusteiseen työskentelyyn on siis aina olemassa. (Paasonen 2020.) Suurin osa rescueyhdistyksistä kuitenkin tarjoaa mahdollisuutta toimia kotihoitajana koirilleen. Kotihoitajan roolissa koiraan pääsee rauhassa tutustumaan ja sen soveltuvuutta työskentelyyn arvioimaan, jolloin adoptiopäätöksen voi tehdä vasta siinä vaiheessa, kun on varmistunut koiran soveltuvuudesta eläinavusteiseen työhön. Loppujen lopuksi kyse on siitä, onko eläinavusteista työskentelyä toteuttava henkilö valmis näkemään sen vaivan, minkä sopivan rescuekoiran etsiminen, sopeuttaminen ja kouluttaminen vaatii.

5 POHDINTA

Rescuekoirista puhuttaessa, on tärkeää osata erottaa termit toisistaan. Rescuekoira ei ole sama asia kuin laittomasti maahantuotu ja huonoissa oloissa pidetty, niin kutsuttu pentutehdaskoira. Se ei myöskään ole lähtökohtaisesti ongelmakoira. Rescuekoira on ulkomailla, kadulle tai tarhalle hylätty ja sieltä pelastettu koira, mutta ennen kaikkea yksilö, jonka luonne ja kokemukset määrittävät sen käytöstä ja sopeutumista uuteen kotiin sekä soveltuvuutta eläinavusteiseen työskentelyyn. Suuri merkitys on myös sillä, kuinka paljon koiran kanssa eläinavusteista työskentelyä suunnitteleva henkilö on valmis panostamaan koiran koulutukseen, sosiaalistamiseen ja sopeuttamiseen. Vaikka koira olisi aluksi arka tai varautunut, se ei tarkoita, etteikö se oikeanlaisen koulutuksen ja sosiaalistamisen avulla oppisi taas luottamaan ihmiseen.

Rescuekoira ei myöskään lähtökohtaisesti ole tautiriski. Kun koira on asianmukaisesti rokotettu, lääkitty sekä testattu mahdollisten tautien varalta, on tuonti Suomeen turvallista. Hyvä on myös muistaa, että yhtä lailla rotukoiria ostetaan ulkomaalaisista kenneleistä ja suomalaisten koirien kanssa käydään näyttelyissä ulkomailla. Myös näillä koirilla on riski sairastua tai tuoda tauteja mukanaan. Oli kyse sitten suomalaisesta rotukoirasta, ulkomailta ostetusta koirasta tai rescuekoirasta, korostuu kaikessa omistajan vastuu. Kun koiraa eläinavusteiseen työkäyttöön hankkiva henkilö toimii vastuullisesti, on rescuekoira yhtä turvallinen valinta kuin mikä tahansa muu koira.

Asiakkaan näkökulmasta, koiran alkuperällä tuskin on sen suurempaa merkitystä. Koira tarjoaa ehdotonta rakkautta, läheisyyttä sekä mahdollisuutta myös itse antaa hoivaa ja rakkautta. Rescuekoira voi kuitenkin tuoda tähän terapeutteeseen vielä hieman syvemmän ulottuvuuden, mahdollistamalla asiakkaalle samaistumisen kokemuksen sekä luomalla oman selviytymistarinansa kautta uskoa asiakkaalle siitä, että tämänkin on mahdollista

selvitä omista haasteistaan. Rescuekoiran käyttö mahdollistaa siis ainutlaatuisen keinon pureutua ratkaisukeskeisyyden ytimeen. Koen, että juuri tämä tarjoaa asiakkaalle, sekä koiran kanssa työskentelevälle henkilölle, jotain niin merkityksellistä ja voimauttavaa, että rescuekoiran käytön edut voittavat mennessä tulevat mahdolliset haasteet.

Se, valitseeko eläinavusteista työskentelyä toteuttava henkilö työparikseen rotu-, rescue- vai sekarotuisen koiran, on henkilökohtainen valinta, johon vaikuttavat monet erilaiset tekijät. Omaan valintaani, eli rescuekoirien käyttöön, vaikuttaa vahvasti eettinen näkemykseni aiheeseen liittyen. Periaatteeni ovat vankat ja siksi olen myös valmis näkemään kaiken sen lisävaivan, jota rescuekoirien käyttö eläinavusteisessa työskentelyssä saattaa edellyttää. Kuunnelllessani, kuinka työpaikallani lastenkodissa kovia kokenut lapsi pystyy ensimmäistä kertaa ääneen kuiskuttamaan rescuekoirani korvaan vaikeita kokemuksiaan, tiedän tehneeni oikean valinnan.

LÄHTEET

- Green Care Finland 2021. Eläinavusteiset menetelmät. Osoitteessa: <https://www.gcfi.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>. 7.4.2021.
- Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. 2018. Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. Helsinki: Kela.
- Ikäheimo, K. 2013. Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä. Teoksessa Kaija Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa- Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino, 10–14.
- Kennelliitto 2021. Pentulista. Osoitteessa: <https://pentulista.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx>. 22.3.2021.
- Kinnunen, A. & Nikkari, P. 2017. Koira auttaa ja ilahduttaa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 23/2017. Osoitteessa: <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2017/23/duo14052>. 26.3.2021.
- Kivimäki, P. 2019. Suomen kieleen tupsahti sana rescuekoira, ja sekaannus oli valmis – kieliasiantuntijakin ihmeissään. Osoitteessa <https://yle.fi/uutiset/3-10975086>. 29.11.2020.
- Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ry 2020. Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ry ammattieettiset ohjeet. Osoitteessa <http://www.kasvat- ja-kuntoutuskoirat.fi/koira-tyoparina/ammattieettiset-ohjeet/>. 7.12.2020.
- Kulkurit ry 2015a. Adoptoinnin kustannukset. Osoitteessa: <https://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/adoptoinnin-kustannukset/>. 22.3.2021.
- Kulkurit ry 2015b. Adoptoitavan eläimen terveys. Osoitteessa: <https://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/adoptoitavan-elaimen-terveys/>. 1.4.2021.
- Kulkurit ry 2015c. Eläimen adoptointi. Osoitteessa: <https://kulkurit.fi/elaimen-adoptointi/>. 2.4.2021.
- Kulkurit ry 2015d. Kotihoitajat. Osoitteessa: <https://kulkurit.fi/miten-voin-auttaa/kotihoitajan-rooli/>. 7.4.2021.
- Luikku, S. 2018. Rescuekoiria tuodaan jo tuhansia vuodessa - tiedosta nämä asiat koiran valinnassa. Osoitteessa: <https://www.apu.fi/artikkelit/rescuekoiria-tuodaan-jo-tuhansia-vuodessa-tiedosta-nama-asiat-koiran-valinnassa>. 2.4.2021.
- Onnentassut ry 2021. Adoptiokustannus. Osoitteessa: <https://www.onnentassutry.fi/adoptio/adoptiokustannus/>. 22.3.2021.
- Paasonen, T. 2020. Koira eläinavusteisessa työskentelyssä. Luento eläinavusteisen valmentajan opintokokonaisuudessa Eläinkuus-Oy:n toimitiloissa Mäntsälässä 15.8.2020. Luentomuistiinpanot tekijän hallussa.
- Palmumaa, K. 2020. Koira mukaan töihin? Hoitotyön menetelmien kehittäminen koira-avusteisesti organisaatitasolla. Opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu: Sosiaali- ja terveysala.

- Paltemaa, T. 2020. Ratkaisukeskeinen asiakastyö. Etäluento Zoom-sovelluksessa 13.6.2020. Luentomateriaalit tekijän hallussa.
- Paws with Cause 2018. Facility dogs. Osoitteessa: <https://www.pawswith-cause.org/what-we-do/facility-dogs/>. 7.4.2021.
- Pets for Vets 2017. Helping Veterans and Pets Create New Beginnings Together. Osoitteessa: <https://petsforvets.com/>. 8.4.2021.
- Raikka, J. 2012. Eläinsuojelun globalisaatio: Kulkukoirien virta ulkomailta Suomeen. Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Maantieteen laitos.
- Rekku Rescue ry 2021. Koiran adoptio. Osoitteessa: <https://rekku-rescue.com/toiminta/adoptio/koiran-adoptio/>. 2.4.2021.
- Rescueystävät 2019. Ohjeita koiran kotiuttamiseen. Osoitteessa: <https://www.rescueystavat.fi/omistajalle/>. 22.3.2021.
- Responsible Rescue 2018. Responsible Rescue -sitoumuksen kriteerit. Osoitteessa: <https://www.responsible-rescue.fi/kriteerit>. 1.4.2021.
- Ruokavirasto 2020. Tuontikoira voi olla riski. Osoitteessa: <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/tuonti-ja-vienti/eu-maat-norja-ja-sveitsi/elaimet/koirat-kissat-ja-fretit/tuontikoira-voi-olla-riski/>. 1.4.2021.
- Salmela, J. 2020. Tervetuloa eläinavusteisen valmentajan opintolinjalle. Powerpoint esitys. Osoitteessa: https://moodle.alfapartners.fi/file.php/119/Koulutuksen_esittely_17.5.2020_Jari_Salmela.pdf. 26.3.2021.
- Service dog certifications 2021. Can a Rescue Dog Become a Service Dog? Osoitteessa <https://www.servicedogcertifications.org/rescue-dog-service-dog/>. 18.3.2021.
- Service Dog Express 2021a. Our services. Osoitteessa: <https://www.servicedogexpress.com/>. 8.4.2021.
- Service Dog Express 2021b. Cost. Osoitteessa: <https://www.servicedogexpress.com/cost/#.YFhgiGczbSA>. 22.3.2021.
- Service Dog Express 2021c. Types of assistance dogs. Osoitteessa: <https://www.servicedogexpress.com/types-assistance-dogs/#2>. 7.4.2021.
- Suomen karva-kaverit 2021. Etusivu. Osoitteessa: <https://suomenkarvakaverit.fi/>. 26.3.2021.
- Terapiatassut 2020. Eläinavusteinen kuntoutus, neuropsykiatrinen valmennus ja ammatillinen tukihenkilötyö. Osoitteessa <https://www.terapiatassut.net/>. 2.12.2020.
- Tuomasjukka, T. 2020. Koirien tulevaisuus. Iso numero 44/2020. Osoitteessa: <https://www.isonumero.fi/rescuekoirat/>. 31.3.2021.
- Varsinais-Suomen sosiaalipalvelut oy 2020. Eläinavusteinen kuntoutus. Osoitteessa <https://www.vaspoy.fi/palvelut/elainavusteinen-kuntoutus/>. 2.12.2020.
- Vesanen, V. 2017. Eläinavusteisen työskentelyn muodot. Osoitteessa http://www.gcsatakuntasamk.fi/sites/default/files/tietopankki_tiedostot/elainavusteisen_tyoskentelyn_muodot.pdf. 7.12.2020.

- Viipurin koirat ry 2021a. Opas uuteen kotiin. Osoitteessa: <https://viipurinkoirat.fi/opas-uuteen-kotiin>. 22.3.2021.
- Viipurin koirat ry 2021b. Toimi kotihoitajana. Osoitteessa: <https://viipurinkoirat.fi/toimi-kotihoitajana>. 2.4.2021.
- Weiss, E. 2002. Selecting Shelter Dogs for Service Dog Training. *Journal of applied animal welfare science*, 5(1), 43–62.
- Örn, T. 2017. Eläinlääkäri ottaa kantaa muoti-ilmiöön – "Sekarotuisuus ei takaa koiran terveyttä". Osoitteessa: <https://www.vantaansanomat.fi/paikalliset/1514286>. 1.4.2021.